

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

BENDROJI
PROGRAMA

*T*ikybės (katalikų)
bendroji programa

ŠVIETIMO APRŪPINIMO CENTRAS
VILNIUS
2006

UDK 23/28(037)

Ti 37

Parengė

Erika Margytė, Virginija Narauskienė (1–4 kl.)

Raimonda Kuklienė, Aušra Taločkaitė (5–7 kl.)

Onutė Drūlienė, Rūta Galkauskienė (8–10 kl.)

Onutė Petraškaitė, Violeta Staniulionienė (11–12 kl.)

Darbo grupės vadovės:

doc. Alma Stasiulevičiūtė (VPU)

Giedrė Rugevičiūtė (VPU)

Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro
2006 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. ISAK-1484

Imprimatur

✠ Sigitas Tamkevičius

Kauno Arkivyskupas Metropolitai

Kaunas, 2006

Nr.

TURINYS

Tikybės (katalikų) bendroji programa

5

Priedas. Pasiekimų aprašas

15

TIKYBOS (KATALIKŲ) BENDROJI PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Tikybos (katalikų) bendroji programa (toliau – Programa) skirta formaliojo švietimo mokykloje (išskyrus aukštojo mokslo studijų mokyklą) dirbantiems mokytojams. Programos atnaujinimą lėmė kultūriniai, socialiniai-ekonominiai pokyčiai Lietuvoje ir pasaulyje, edukacinių ir metodinių novacijų, paremtų Lietuvos edukologų ir Europos bendruomenės švietimui keliamais reikalavimais, aktualumas, tikybos ugdymo turinio, iškeliančio krikščionišką moralę, egzistencinius žmogaus ir visuomenės gyvenimo klausimus, poreikis. Katalikų tikyba siekia dorinį ugdymą grįsti ne vien asmenine sąžine ir pilietine sąmone, bet ir asmens santykiu su Dievu. Katalikų tikybos mokymas yra konfesinis – jį vykdo Bažnyčios įgalioti asmenys, remdamiesi Katalikų Bažnyčios doktrina ir Šventojo Sosto rekomendacijomis religinį ugdymą kuo artimiau susieti su bendruoju ugdymo kontekstu, kitais mokomaisiais dalykais, visa šių dienų vaikų ir jaunimo kultūra.

2. Katalikų tikybos pamokos yra pačių mokinių (nuo 14 metų) arba jų tėvų pasirinkama dorinio ugdymo dalis. Mokiniai gali pradėti arba nustoti lankyti šias pamokas kiekvienais naujais mokslo metais, kai apsisprendžiama rinktis tikybą arba etiką. Dėl šių aplinkybių toje pačioje klasėje paprastai mokosi įvairaus lygio mokiniai, turintys labai nevienodą religinį išprusimą ir įvairų santykį su tikėjimu – nuo lankančiųjų bažnyčią iki tikėjimui priešišku, tad šio mokomojo dalyko paskirties specifika – įtraukti į ugdomąją veiklą visus, maksimaliai gerbiant kiekvieno pažiūras ir nuostatas.

3. Katalikų tikybos pamokos supažindina su katalikų tikėjimu, atveria asmeninio ryšio su Kristumi svarbą, ugdo pasitikėjimą Dievu ir atvirumą žmonėms ir krikščionišką moralę, tačiau jokių būdu nepažeidžia mokinių laisvės tikėjimo ar jo praktikos atžvilgiu. Tikybos pamokas lankantys mokiniai gali būti kviečiami maldai ir bendradarbiavimui su parapijomis ir įvairiomis religinėmis organizacijomis, tačiau šios pamokos neturi paskirties parengti mokinius sakramentams ar dalyvavimui religinėse apeigose.

4. Katalikų tikybos pamokose stengiamasi ugdyti krikščioniškąjį jas lankančių mokinių bendruomeniškumą, tačiau jo nėra pajėgios atstoti religinės bendruomenės, kuriose švenčiama liturgija ir pasirengiama sakramentams. Mokiniai, kurie lanko tikybos pamokas (tarp jų netikintys), per jas susipažįsta su mūsų kultūrą grindžiančios krikščionybės pagrindais: šio tikėjimo esme, krikščioniškąja etika, Bažnyčios sandara, jos mokymo ir šventimo pagrindais, taip pat su kitomis religijomis.

5. Dorinis ugdymas siekia padėti mokiniams atskleisti bendrąsias žmogiškas vertybes ir jomis grįsti asmeninį ir visuomeninį gyvenimą. Todėl tiek etikos, tiek tikybos mokymas aptaria svarbiausius žmonių tarpusavio sugyvenimo principus, tačiau skirtingai. Etika žmogų nagrinėja kaip individą ir svarsto įvairius santykius, o katalikų tikybos mokymas yra grindžiamas ne abstrakčiais santykių principais, bet kiekvieno žmogiško asmens, kaip sukurto pagal Dievo paveikslą, unikalumo ir besąlygiškos vertės atskleidimu. Todėl pagal Šventojo Sosto rekomendacijas darbu valstybi-

nėse mokyklose ir Emauso metodologiją (atrasti ugdytinius jų pačių lygmeniu ir juos palydėti, pamažu kreipiant tikėjimo linkme), temos formuluojamos daugiausia antropologinėje plotmėje, įvardijant tuos asmens gyvenimo santykius, kurie yra pamatiniai, būtini žmonių bendrabūviui ir atpažįstami kaip labiausiai trokštami (meilė, draugystė, pasitikėjimas, ištikimybė, atsakomybė, globa, bendradarbiavimas, gailestingumas), aptariant jų stoką visuomenėje ir būdus jiems stiprinti (savo kaip asmens vertės atpažinimas, pagarba kiekvienam žmogui, atidumas kito poreikiams, asmeniško ryšio su Dievu ugdymas, atvirumo ir savitarpio pasitikėjimo stiprinimas, rūpinimasis kūrinija). Teikiant mokytojui galimybę kūrybiškai atliepti į mokinių keliamas santykių problemas ir jas kartu svarstyti tikėjimo šviesoje, remiamasi metodinėse nuorodose minėtąja „gyvenimo – tikėjimo – naujo gyvenimo“ rekomendacija.

6. Katalikų tikyba turi daug sąsajų su kitais dalykais:

- 6.1. glaudus katalikų tikybos bendradarbiavimas su etika, nes abu dalykai, nors ir skirtingai, aptaria svarbiausius žmonių sugyvenimo principus;
- 6.2. nagrinėdami literatūros kūrinius, mokiniai gali sieti savo išvalgas su krikščionių tikėjimu ir vertybinėmis orientacijomis;
- 6.3. nagrinėdami istorines temas, mokiniai gali pažinti religijų ir Bažnyčios istoriją, taip pat idėjų kaitą;
- 6.4. nagrinėdami biologiją ir mokydamiesi tikslųjų mokslų, mokiniai svarsto pasaulio ir žmogaus kilmės, pasaulio sąrangos, bioetikos ir ekologinės etikos problemas, turi progą ieškoti dermės tarp religinės ir mokslinės pasaulėžiūros;
- 6.5. menų pamokose mokiniai susitinka su dvasingumo raiškos įvairove, turi galimybę pagilinti ir parturtinti savo religinius išgyvenimus mokydamiesi muzikos, dailės, vaidybos, susidurdami su kitokia menine kūryba;
- 6.6. popamokinėje veikloje ir bendraudami su religinėmis organizacijomis mokiniai turi galimybę praktiškai įgyvendinti ir išreikšti savo vidinius įsitikinimus atpažindami krikščioniškosios laikysenos vaisingumą ir ją sustiprindami.

II. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

7. Programos tikslas – padėti mokiniams pažinti krikščioniškąsias vertybes kaip asmeniškai priimamus gyvenimo orientyrus ir paskatinti jomis grįsti savo santykius su žmonėmis, Dievu, savimi ir pasauliu. Mokiniai supažindinami su katalikų tikėjimo pagrindais, jiems atveriamas asmeniško ryšio su Dievu svarba kasdieniame gyvenime, pagarbos kiekvienam žmogui kaip Dievo paveikslui būtinybę; pagal galimybes skatinamas ar gilinamas kiekvieno jų santykis su Kristumi ir Bažnyčios bendruomene. Itin iškeliamas etinių, egzistencinių, socialinių, kultūrinių klausimų svarstymas tikėjimo šviesoje, taip pat ekumeninis bendravimas su kitais krikščionimis ir tarpreliginis dialogas.

8. Įgyvendinant religinio ir dorinio ugdymo tikslą, keliami uždaviniai:

- 8.1. padėti Evangelijai pasiekti mokinių mąstyseną jų ugdymo sferoje, kad jų kultūra būtų nušviesta tikėjimo;
- 8.2. tikintiems mokiniams padėti krikščioniškąsias vertybines nuostatas pagilinti ir pritaikyti sprendžiant šiandienos problemas, atsiliepiant į kultūrinius ir moralinius iššūkius;

- 8.3. abejojantiems ar tikėjimo ieškantiems mokiniams atskleisti krikščionių tikėjimo vertinimą, Kristaus ir Bažnyčios skelbiamos žinios prasmingumą atsakant į esminius gyvenimo klausimus;
- 8.4. netikintiems mokiniams sudaryti galimybę susitikti su Evangelija kaip Gerąja Naujiena;
- 8.5. visus mokinius skatinti svarstyti šių dienų moralės ir kultūros klausimus tikėjimo šviesoje ir daryti vertybinius sprendimus;
- 8.6. ugdyti mokinių sąžinę, gebėjimą derinti laisvę ir atsakomybę;
- 8.7. ugdyti bendruomeniškumą, atvirumą gyvenimo kaitai, savo vertės pajautimą ir norą tobulėti;
- 8.8. supažindinti su kitais religiniais tikėjimais ir judėjimais, pabrėžiant Lietuvos tradicinių religinių bendrijų pažinimą, skatinant krikščioniškąjį ekumenizmą ir pozityviai orientuotą tarpreliginį dialogą, ugdant toleranciją ir pagarbą kitokių įsitikinimų žmonėms;
- 8.9. ugdyti gebėjimą sąmoningai pasirinkti, išlaikyti dorinę ir religinę poziciją, prireikus ją argumentuoti ir ginti;
- 8.10. padėti išvengti religinio sinkretizmo, prietaringumo; išugdyti atsparumą okultizmui, sektantizmui, fanatizmui, taip pat postmoderniojo reliatyvizmo tendencijoms, ištrinantioms ribą tarp gėrio ir blogio, tikėjimo ir netikėjimo.

III. METODINĖS NUORODOS IR DIDAKTINĖS NUOSTATOS

9. Katalikų tikybos mokymas derinamas su bendraisiais ugdymo tikslais ir turi atitikti bendrąsias švietimo kaitos tendencijas. Todėl tikybos mokytojui svarbu pasitelkti aktyviuosius metodus, ugdančius valią, intelektą, jausmus, plėtojančius sociokultūrinę mokinių kompetenciją. Tokie metodai yra diskusijos, mokymasis grupėmis, projektų rengimas ir pan., pabrėžiamas ne gatavų žinių teikimas ar moralizavimas, o interpretacinės tendencijos – mokymas atpažinti ir svarstyti visuomenės ir asmeninio gyvenimo reiškinių svarbą, žmogiškuosius troškimus, savivertės ir pagarbos kitam būtinybę, kai ugdymas(is) remiamas patirtimi, veikla ir išgyvenimu. Skatinama mokinių refleksija, kritiškas mąstymas, savarankiški sprendimai.

10. Tyrimai rodo, kad dabarties sąlygomis mūsų mokyklose tikėjimo dalykus tikslinga teikti per gyvenimo aktualijų, pirmiausia moralės problemų, nagrinėjimą tikėjimo šviesoje. Daugelis mokytojų sėkmingai pritaiko schemą „gyvenimas – tikėjimas – naujas gyvenimas“, kada tema gvildinama pradedant gyvenimo situacija ir išskylančia problema, tuomet ieškoma galimo atsako nagrinėjant Šventąjį Raštą ir Bažnyčios mokymą ir galop vėl grįžtama prie šiandienos problemų sprendimo, pasitelkiant krikščioniškąjį požiūrį.

11. Privalu žinoti, kad tikėjimo dalykais galime tik dalytis ir juos liudyti, užuot stengsis išdėstyti ar perteikti. Ypač veiksmingas yra mokinio liudijimas ir dalijimasis, tad mokytojas turi skatinti mokinių atvirumą palankiais vertinimais ir pagarba kiekvieno unikalumui. Dera ieškoti, kas jungtų įvairių požiūrių ir įvairaus lygio mokinius. Svarbu užtikrinti, kad tikėjimo dalykai būtų teikiami aktualiai, pritaikomi dabarčiai ir mokinių amžiui ir jų kultūriniam kontekstui, pasitelkiamos informacinės technologijos išvengiant atstumiančių stereotipų. Per katalikų tikybos pamokas privalu atsilipti į šiandienos iššūkius: išankstinį nusistatymą prieš tikėjimo tiesas, priešišumą Bažnyčiai ir jos kaltinimą atsilikimu, nepasitikėjimą dvasininkais, proginį religingumą, religinį

sinkretizmą, gyvenimo būdo atotrūkį nuo tikėjimo, šeimų religinį neraštingumą ir t.t. Kad nebūtų paauglių ir jaunimo atmetas, tikybos mokytojas turėtų ieškoti nestandartinių būdų nepopuliariems tikėjimo dalykams (pavyzdžiui, nuodėmės, kaltės, atgailos, nuolankumo, Įsakymų, liturgijos sąvokoms) įvardyti ir atskleisti. Per tikybos pamokas pageidautina kurti klausymosi atmosferą, sudaryti sąlygas vidinei tylai, mąstymui, o esant galimybei – ir maldai.

12. Tikybos mokytojo misija – būti pasirengus religišškai šviesti ne vien mokinius, o ir jų šeimas ir visą mokyklos bendruomenę, liudijant tikėjimą Kristumi ir pagarbą žmogui. Ypač veiksmingi šiuo atžvilgiu yra ne pokalbiai ir pamokos: kartu su kitais pedagogais tikybos mokytojas inicijuoja ir organizuoja savo mokinių socialinę veiklą mokykloje ir gyvenamojoje vietovėje: pagalbą ligoniams, našlaičiams, vargšams, seneliams ir pan., kad svarstymai apie krikščionišką meilę taptų išgyventa patirtimi ir savastimi.

13. Svarbiausios katalikų tikybos didaktinės nuostatos:

13.1. mokytojo deklaruojamo tikėjimo ir jo gyvenimo būdo vienovė;

13.2. grupės bendruomeniškumas ir paties mokytojo gebėjimas būti bendruomenės nariu (nors ir su ypatinga organizatoriaus atsakomybe), kuris neprimeta savo požiūrio, neužgožia mokinių, nesmerkia ir neteisina, nepiktinaudžiauja valdžia ar autoritetu, nes evangelizacijos centras visada yra Kristus, o ne mokytojas;

13.3. atviras ir pagarbus santykis su visais ugdytiniais nepaisant skirtingų požiūrių ar įvairaus santykio su religija;

13.4. deramos fizinės ir psichologinės (atvirumo, išiklausymo, pagarbos vienas kitam) aplinkos sukūrimas;

13.5. metodų įvairovė, jų pritaikymas mokinių amžiui;

13.6. dialoginio ir poliliginio bendravimo nuostata;

13.7. tarpdalykinė integracija (ypač tarp tikybos ir etikos).

III. 1–4 KLASĖS

14. Mokiniam, besimokantiems pagal pradinio ugdymo programą, siekiama padėti suvokti save kaip Dievo kūrinį, o pasaulį ir kitus žmones – kaip Dievo dovaną. Mokiniai skatinami pajauti ir pažinti Dievą – Kūrėją ir Tėvą, Jėzų Kristų – savo ir pasaulio Gelbėtoją, mus stiprinančią ir mokančią Šventąją Dvasią. Jie gauna elementarių žinių ir apie Dievo apreiškimą Šventajame Rašte, Kristaus šeimą – Bažnyčią, jos gyvenimą ir šventimą. Skatinamas širdies santykis su Dievu, pozityvūs ir atsakingi santykiai su mokyklos bendruomene, kitais žmonėmis, gamta ir aplinkos daiktais. Svarbu padėti mokiniams ugdytis sąžiningumą, teisingumą, gailestingumą, mokytis perimti krikščioniškas vertybes ir jomis grįsti santykį su Dievu, kitais, savimi, aplinka. Mokiniai mokosi išreikšti vidines patirtis pokalbiu, kūryba, malda, per kitas pamokas įgytas žinias ir gebėjimus sieti su tikėjimo dalykais. Mokiniai supažindinami su parapijos bendruomene ir jos vadovais, jiems ir jų šeimoms siūloma dalyvauti parapijos gyvenime, ten rengtis sakramentams ir juos švęsti, o mokykloje dalytis Bažnyčios gyvenimo patirtimi.

15. 1 klasė. Susitinkame su žmonėmis ir Dievu.

Susipažįstame: gera sutikti naujų draugų; mūsų tikybos pamoka; susitikti su Tuo, kuris mane kviečia.

Mane supa daugybė Dievo dovanų: aplink mane tiek daug grožio (gėrio ir grožio šaltinis); kiekvienas kūrinys turi kūrėją (Dievo slėpinys); Angelas Sargas; žmogus – Dievo kūrinys; pasaulis – Dievo dovana mums; Dievas globoja pasaulį.

Šventieji: minime Visus Šventuosius (Vėlinės); Šventųjų gyvenimo pavyzdžiai.

Jėzus – pasaulio Gelbėtojas: pasaulio nelaimė ir Dievo pažadas (Nuopuolio istorija);

Adventas – laukimo metas; galiu pasirinkti (Marijos „Taip“); Kalėdos – Jėzaus atėjimas pas mus; Trys Išminčiai: pasaulis lenkiasi Gelbėtojui.

Jėzus – tikras žmogus ir tikras Dievas: daug ko mokomės iš suaugusiųjų (Jėzaus vaikystė); draugystė (Jėzaus bičiuliai); kasdienybė ir stebuklai (stebuklus daro tik Dievas); kiekvienam prireikia pagalbos (Jėzus gydo, guodžia, užtaria); Jėzus mumis rūpinasi (Gerasis Ganytojas); Jėzus trokšta pasilikti su manimi (Didysis Tridienis).

Prisikėlimo stebuklas: Velykos – Jėzaus prisikėlimas; Jėzus gyvas amžinai: galiu su Juo bendrauti.

Visi mokomės ir esame Dievo vedami: Dievas siunčia savo Dvasią; Dievo meilė ir bendrystė: Švč. Trejybė; mokomės ne vien per pamokas: Dvasia ir Bažnyčia; šiomet išmokau daug gerų dalykų.

16. 2 klasė. Viešpats padeda augti.

Dievo ir žmonių istorijos knyga: mes vėl drauge: dėkojame už vasaros dovanas; negera būti vienam: mano šeimos istorija; Šventasis Raštas – Dievo šeimos knyga; Dievo meilės laiškas man.

Gyvybės stebuklas: mano gyvybė yra dovana; visų gyvybė brangi – ją reikia saugoti.

Šventieji: Dievo šeima išlieka amžinai (Visų Šventųjų ir Vėlinių šventės); šventųjų gyvenimo pavyzdžiai; Marija – ypatingas asmuo: Marija mano gyvenime.

Mūsų Adventas ir Kalėdos: Adventas: pasitinku ateinantį Jėzų; Advento simboliai mūsų bažnyčioje; mokausi dovanoti džiaugsmą, nes Dievas dovanoja mums Sūnų; širdys prisipildė džiaugsmo: sveikiname gimusį Jėzų.

Aš atsiliepiu į kvietimą: mane šaukia vardu (Samuelio istorija); Jėzus kviečia mane Jį pažinti ir būti kartu; Jėzus moko bendrauti su Tėvu (malda „Tėve mūsų“); galiu melstis širdimi, lūpomis, judesiu; meldžiuosi ne vien už save (užtarimo malda); nuolankumas (muitininko ir fariziejaus istorija).

Gyventi ir sutarti: geri ir blogi darbai (Gavėnia); sąžinė – mylinčio Dievo balsas; gyvenimo žodžiai (Mozės istorija); Dievas pamilo pirmasis (I–III Dievo įsakymai); mes galime gyventi meilėje (IV–X Dievo įsakymai); susitikimas su Jėzumi keičia žmones (šv. Velykos).

Draugystė – brangus turtas: kiekvienas trokštame draugo (Jėzus kviečia būti Jo draugu); bendrystė vienoje Dvasioje (Sekminės); Bažnyčia – žmonės ir namai (Gyvoji Bažnyčia); visi esame kviečiami (mūsų parapija).

17. 3 klasė. Gyventi meilėje.

Augu aš – auga ir mano tikėjimas: kaip mane Viešpats augino šią vasarą; esu dėkingas Dievui ir žmonėms, nes daug išmokau; norisi viską pažinti: žinojimas ir tikėjimas; Dievas man atskleidžia save.

Dvasinė žmogaus gyvybė: žmogus – tai kartu kūnas ir siela; siela irgi gali sirgti (nuodėmės samprata); Krikštas mane padaro Dievo vaiku; Jėzus gydo; Dievas nori padėti man augti („Aš esu gyvoji duona“).

Šventieji moko mylėti: meilės pavyzdžiai Šventųjų gyvenimuose; Mergelė Marija.

Liturginiai metai su Jėzumi: Dievas ateina į mūsų kasdienybę: ženklai ir simboliai; vandens, šviesos, duonos, žodžio, judesio svarba Šventajame Rašte ir liturgijoje; spalvomis reiškiamo išgyvenimus: spalvos liturgijoje; liturginis kalendorius.

Gyvename kartu: aš tarp draugų ir savo šeimoje; kaip pasielgti? (sutarimo ieškojimas); Aukso taisyklė; pasirinkti gerį (Dekalogas); mylėti kiekvieną (gerojo samariečio istorija).

Stiprinti draugystę su žmonėmis ir Dievu: ar lengva atsiprašyti? (kaltės jausmas, sąžinė); mokausi atleisti, nes man atleidžiama; susitaikymas kasdienybėje ir Bažnyčioje; padėti kitiems – padėti sau (gerieji darbai).

Švenčiame kartu: mano šeimos, tautos, Bažnyčios šventės; šventei reikia pasiruošti; sekmadienio šventimas; mes švenčiame Mišias; švenčiu ne vienas: Bažnyčia – Dievo šeima.

18. 4 klasė. Dievas mus lydi.

Mano gyvenimo istorija: Dievas myli kiekvieną: mes panašūs ir labai skirtingi; Lietuvoje įvairių tautų žmonės gyvena kartu; pasirinkdamas kuriu savo gyvenimo istoriją: laisvė ir atsakomybė; Dievas mano gyvenimo įvykiuose.

Mano pažintis su Šventuoju Raštu: Šventojo Rašto sandara: Senasis ir Naujasis Testamentai; pasaulio ir žmogaus sukūrimas; tikėjimo protėviai Senajame Testamente; Meilės pilnatvė Naujajame Testamente; mokausi skaityti Šventąjį Raštą.

Šventieji mus lydi: Šventųjų bendravimas; Šventųjų gyvenimo pavyzdžiai.

Kalėdos: Jėzus atėjo, ateina, ateis; švenčiama skirtingai: šventimas ir malda; pasaulis švenčia Kalėdas.

Tikėti ir pasitikėti: visi kuo nors tikime: tikėjimas ir žinojimas; didžiosios pasaulio religijos; religijų ženklai, simboliai, malda; krikščionių tikėjimas: įvairūs krikščionys; esame krikščionys katalikai.

Viešpats mus lydi: žmogus ieško džiaugsmo; apgaulingi šaltiniai; mirtis ir kančia mums kelia daug klausimų; Geroji Jėzaus Naujiena (Amžinasis gyvenimas); norime būti laimingi (krikščionio gyvenimas).

Bendruomenė ir aš: Katalikų Bažnyčia pasaulyje; man reikia bendruomenės; bendruomenei reikia manęs; „esama skirtingų malonės dovanų“ (1Kor 12,4); Bažnyčios Motina Marija; pradinėje mokykloje geriau pažinau žmones ir Dievą.

IV. 5–10 KLASĖS

19. 5–10 klasėse tikėjimo šviesoje gvildenami žmogaus gyvenimo prioritetai, ieškant atsakymų į mūsų dienų iššūkius ir mokiniams iškylančias problemas. Siekiama ugdyti mokinių socialumą, gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti. Mokiniai skatinami ugdytis sąžinę, supažindinami su Šventuoju Raštu, Bažnyčios mokymu šių dienų moralės ir socialinio gyvenimo klausimais, jiems siūloma rinktis krikščioniškąjį požiūrį santykiuose su savimi, žmonėmis, Dievu, pasauliu, kultūra, mokslo pasiekimais. Stengiamasi atskleisti, kad kaip tik Katalikų Bažnyčios mokymas geriausiai atitinka žmogaus prigimtį, gerbia ir saugo žmogaus orumą ir gerovę, laiduoja visuomenės pažangą. Kiekvienoje temoje svarbiausia ne tiek moralės dalykai apskritai, kiek ta perspektyva, kurią mūsų laikais jaunam žmogui teikia tikėjimas ir gyvas santykis su Kristumi, buvimas katalikų bendruomenėje. Svarbu padėti mokiniams ugdytis krikščioniškas vertybes gerbiant įvairių pažiūrų žmones.

20. 5 klasė. Žmogaus unikalumas – Dievo stebuklas.

Dievas kreipiasi į kiekvieną: gyvenimo pokyčiai penktojoje klasėje; mano šeima ir aš (mano giminės medis); visi ilgisi Tave, Dieve: mano tikėjimo medis; senovės lietuvių tikėjimas; krikščio-

nybė – Dievas tarp mūsų: katalikai, stačiatikiai, protestantai; kitos apreikštosios religijos: judaizmas, islamas; Rytų religijos.

Šventasis Raštas – gyvenimo knyga kiekvienam: mano įdomiausia knyga; Šventojo Rašto kilmė; Biblijos žanrai; Šventasis Raštas – gyvenimo knyga.

Draugystės spalvos Šventajame Rašte ir mano gyvenime: draugystė – kas tai? draugystė, atvirumas, pasiaukojimas Šventajame Rašte: esu sukurtas draugystei su Dievu ir žmonėmis; Abraomo draugystė su Dievu; Mozės pasitikėjimas; atleidimas draugystėje (karalius Dovydas); Marija ir Juozapas: atviri Dievui ir vienas kitam; Jėzus: „jus aš draugais vadinu“ (Jn 15, 15).

Einu kartu su Dievu: Jėzus pasilieka tarp mūsų sakramentuose; Dievo šeimoje susitinka visi (Bažnyčia); mano unikalumas išlieka: tikiu Amžinąjį gyvenimą.

21. 6 klasė. Esame Dievo tauta.

Esu ne vienas: esu nevienišas gyvenime ir tikėjime; būryje, grupėje ir visuomenėje laikomės susitarimo; augti – tai turėti daugiau pareigų; laisvė apsispręsti ir rinktis: Dievas laisvina žmones; sąžinė padeda apsispręsti.

Dievo meilės žodžiai: žmogaus santykis su Dievu; visi siekiame laimės (laimės sąvoka); Dievas siūlo puikias galimybes; Didysis meilės Įsakymas.

Žmogiškumas: pareiga ir teisė mylėti: kiekvienas trokšta meilės; šeima – meilės namai; vaikai ir suaugusieji (ar mes dar vaikai?); šventė ir šventimas (III Dievo įsakymas); meilė ir ištikimybė (VI, IX Dievo įsakymai); gyvybė yra dovanota Kūrėjo; esu nepakeičiama(s) (Dievas man skiria misiją); gamta – visų namai; žmogaus gyvybės pradžia; jie nenori gyventi? (savižudybė, eutanazija); „uždraustas vaisius“ – ar jis saldus? (narkotikai, alkoholis, rūkymas); asmuo ir nuosavybė (VII, X Dievo įsakymai): mainai ir skolinimasis; teisingumo atkūrimas; žodžio galia (melas, apkalbos, šmeižtas, priesaikos).

Jėzus duoda naują įsakymą: Kalno pamokslas — Jėzaus kodeksas; solidarumas ir brolybė.

22. 7 klasė. Tikėjimas ir santarvė.

Kiekvienas yra asmuo: sukurti pagal Dievo paveikslą (mūsų panašumai ir skirtumai); pašaukti bendrystei; man ir kitiems Dievo dovanotas laikas.

Nesutarimai mūsų gyvenime: galimybė rinktis ir nesutarimai; Dievas ieško nuo Jo nusigręžusiųjų: „Adomai, kur esi?“; nesutarimai Naujajame Testamente ir Jėzus.

Nesutarimai ir bendravimas: nepasitenkinimas savo išore: esu – Dievo apdovanota(s); mano paskirtis visuomenėje ir Bažnyčioje; krikščioniškas nuolankumas: sąžiningai vertinti save ir kitus; tikėjimo sunkumai; apgaulingi tarpininkai (horoskopai, burtai, okultizmas); mirties ir kančios baimė; nesutarimų priežastys ir Evangelijos kelias: skirtingi požiūriai; stereotipai ir tolerancija; diskriminacija; konfliktai grupėse ir artimo meilė: mūsų santykiai šeimoje; Mokytojas – draugas ar..? mūsų mokytojas Jėzus; jaunimas ir visuomenė; ekumenizmas ir tarpreliginis dialogas.

Tikėjimas padeda sutarti: autoritetai ir pasitikėjimas; eucharistinis Jėzus mane stiprina; bendradarbiavimas ir susitaikymas: sakramentinis susitaikymas; Dievas skatina išsipareigoti gėriui: asmeninė atsakomybė; pasitikėjimas savimi ir kitais; pasitikėjimas Dievu (Šventosios Dvasios dovanos).

23. 8 klasė. Krikščionis pasaulyje.

Tapti tuo, kuo esi pašauktas būti: kaip stebuklingai mane Tu sukūrei! (plg. Ps 139, 4); paveldas ir aplinka; tautos tradicijos, Bažnyčios Tradicija; ar visiems taip būna? (paauglystė – irgi Dievo dovana); kaukės ir vaidmenys (drąsa būti savimi); mano tapsmas ir saviugda; herojai ir idealai pasaulyje ir Bažnyčioje; pagarba sau, kitam ir Dievui; esu apdovanotas ir dėkingas.

Širdies pokyčiai: mano kūnas yra Dvasios šventovė; „negera žmogui būti vienam“ (Pr 2, 18); Dievas sukūrė vyrą ir moterį... ir matė, kad tai buvo gera (šeima); meilė ir išsimylėjimas: duoti ar gauti? jeigu pradėta eiti ne tuo keliu: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 14, 6); mano santarvės dekalogas; Šv. Pauliaus „Himnas meilei“.

Prieš tave – du keliai (plg. Įst 30, 19): laisvalaikis – visada puiku? (plg. 1 Kor 6, 12); ar būtina apsvaigti? (alkoholis, narkotikai); žiniasklaida – kelrodis, pramoga; virtualioji agresija: televizija, internetas; vaizdų įtaka (reklamos moralumas); „kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų“ (Jn 15, 11); šventės ir kaip jas švęsti; šventimo viršūnė – Eucharistija.

Tikėjimu atsiliepiame į Dievo kvietimą: kuo tikiu ir kodėl? (vertybės, prasmė, laimė); mūsų tikėjimo kraitis (gyvas tikėjimas – vertybių pamatas); Pirmoji iš įtikėjusiųjų (Marijos „Teesie“): gyvenimo pavyzdžiai (Šventieji ir dabartis); malda ir krikščioniškieji simboliai.

24. 9 klasė. Esame pašaukti.

Ar aš toks kaip visi? esu jauna (s): „kad jumyse būtų manasis džiaugsmas“ (Jn 15, 11); svajonės ir galimybės: „jūs duosite gausių vaisių“ (Jn 15, 8); laisvė ir atsakomybė: „tiesa padarys jus laisvus“ (Jn 8, 32); ką girdžiu savyje? (sąžinė ir jos ugdymas).

Didysis ilgesys: „nežadinkite meilės, kol ji pati neprabus“ (Gg 2, 7); skaistumas vėl madingas; kelias į intymumą; ar mane tebemylėsi, kai man bus 64-eri? tai negali nutikti man! (AIDS ir kitos ligos); „nėra didesnės meilės...“ (Jn 15, 13).

Kam priklausau? Žmogus nėra sala: „kad vienas kitą mylėtumėte“ (Jn 15, 12); draugai vakar, šiandien, rytoj: kuo aš pasitikiu? tradicijos ir jaunimo kultūra; kiekvienas turime tėvynę žemėje ir danguje; galiu būti savimi Bažnyčios bendruomenėje (mūsų Bažnyčios visuotinumai); naujasis religingumas (destruktyvios bendruomenės).

„Ką padarėte vienam iš mažiausiųjų...“ (Mt 25) (Bažnyčios socialinis mokymas): skurdas: „buvau nuogas – mane aprengėte“; badas: „buvau išalkęs – pavalgydinote“; mirties bausmė, kalėjimai: „buvau kalinys – atėjote pas mane“; ligoniai, neįgalieji: „buvau ligonis – mane aplankėte“; savižudybės: „buvau nuliūdęs – mane raminai...“; senatvė: „buvau pavargęs – už rankos vedei...“.

Pašaukti būti žemės druska ir pasaulio šviesa: Dievas šaukia vardu; kodėl kaip tik aš? Bažnyčia – tai mes visi! (pasauliečių tarnystė); atstovaujantieji Kristui (kunigystė); pašaukimas pašvęstajam gyvenimui; šeima – irgi pašaukimas; „neslėpkite žiburio“ (Mt 5, 15).

25. 10 klasė. Esu laisvas ir atsakingas.

Šiandiena, krikščionybė ir aš: kiekvienas žmogus – dovana; mums dovanotas laikas; leisti talentus į apyvartą; gyvenimo iššūkiai ir Geroji tikėjimo Naujiena; kur einame? (dabartis ir eschatologija).

Gyvybė – Dievo dovana: gyvybė yra slėpinys; vaisingumo dovana žmogui; ar įmanoma planuoti gyvybę? (NŠP); gyvybės medžio žaizdos (kontracepcija ir abortai); civilinė ir bažnytinė santuoka; vienišas gyvenimas: gerai tai ar blogai? Viešpats mūsų laukia.

Ar viskas, kas įmanoma, yra leistina? požiūriai į pornografiją, prostituciją (žmogus – asmuo, bet ne prekė); lytiškumo dovana (homoseksualizmas, lyties keitimas ir kitos problemos); noriu gimti iš meilės! (dirbtinis apvaisinimas, klonavimas); mirties slėpinys: „kas tiki mane, nors ir numirtų, bus gyvas“ (Jn 11, 25).

„Tegu neišsigąsta jūsų širdys“ (Jn 14, 1): smurtas nėra visagalis; karas, teroras: kova be nugalėtojų; taika ir pacifizmas: aš noriu nešti Tavo taiką; kultūrų sankirta: šiandienos Babelio bokštas; globalizacija, ES: dideliems – daug, mažiems – mažai?; verslas, vartotojiškumas, pinigai: „kur tavo lobis, ten ir tavo širdis“ (Mt 6, 21); esu pašauktas keisti pasaulį ir veikla, ir malda.

V. 11–12 KLASĖS

26. Aukštesnėse klasėse siekiama kartu su mokiniais gvildinti įvairias žmogaus ir pasaulio sampratas, lyginti jas su krikščionybe. Todėl, pritaikius šiam amžiaus tarpsniui, Katalikų Bažnyčios mokymo šviesoje iš naujo aptariamos didžiosios pasaulio religijos, kai kurios filosofinės idėjos, taip pat naujieji religiniai judėjimai. Stengiamasi atskleisti, kad krikščionybė yra suderinama su šių dienų kultūra, mokslu, globalizacijos tendencijomis ir tebetiekia dvasinius ir moralinius pagrindus tiek mūsų tautos, tiek ir suvienytosios Europos kultūrai. Mokiniai skatinami svarstyti visuomenėje sutinkamo priešiško tradicinei Bažnyčiai, religinio sinkretizmo, prietaringumo priežastis ir pasirinkti katalikišką poziciją, kuri pasižymi pilnatviškumu ir geba atliepti visas egzistencines problemas.

27. 11–12 klasės. Turtingi tikėjimo.

„Kad žmonės turėtų gyvenimą“ (Jn 10, 10): žmogaus samprata filosofijoje ir religijoje; gyvenimo prasmės klausimas; mano aplinka ir laikotarpis; būti ar turėti? (mūsų vertybės ir prioritetai); dabartis ir amžinybė.

Istorijos ir laiko Viešpats: visada trūksta laiko (mūsų skubėjimas ir laiko vertingumas); kaip derinti mokslą ir tikėjimą? „kažkas“ turėtų būti? (religijos sąvoka; pagonybė: žmogaus bandymas atsiliesti Dievui); magija, okultizmas, burtai – būtini žmonių palydovai? Dievo ir žmogaus samprata Rytų religijose (induizmo ir budizmo doktrina, religiniai tekstai, šventos vietos, maldos būdai); Rytų religijos ir krikščionybė: asmeniškasis Dievas ir Gelbėtojas; požiūris į kančią; gyvenimo būdo, šeimos ir kitų vertybių traktuotė; požiūris į mirtį ir pomirtinį gyvenimą (reinkarnacija, dangus, skaistykla, pragaras); rytietiškoji meditacija ir krikščioniškoji malda.

Dievo ir žmogaus dialogas apreiškstosiose religijose: apreiškstosios religijos (judaizmo, krikščionybės, islamo doktrina, religiniai tekstai, šventos vietos, maldos būdai); islamas ir krikščionybė: Mahometas ir Jėzus; penki islamo stulpai ir krikščionybė; bendruomenė – Umma ir Bažnyčia; religija ir fundamentalizmas; Dievo ir žmogaus dialogas Senajame Testamente (Adomo ir Ievos pasirinkimas); Kaino ir Abelio istorijos pamoka; Abraomas eina tikėjimo keliu (pasitikėjimas, išbandymai, ištikimybė, Dievo pažadas); Mozės susitikimas su gyvuoju Dievu (Dekalogo šiuolaikiškumas); pranašai ir šiandiena; lauktasis Mesijas yra Jėzus.

XXI amžiaus dvasingumo paieškos: kodėl žmonės netiki? (materializmas, ateizmas, nihilizmas, religiniai stereotipai); naujieji religiniai judėjimai; krikščionybė ir „Naujasis amžius“ (New Age); kuo tikiu aš ir kodėl.

Jėzus – tas pats vakar, šiandien ir rytoj: „Dievas taip pamilo pasaulį“ (Jn 3, 16): Jėzus – Dievo Sūnus; Jėzus, kokio nepažinojau: kas be nuodėmės? (Jėzaus gailestingumas); su kuo Jėzus bendrautų šiandien? nepelnyta malonė kiekvienam (palyginimas apie vynuogyno darbininkus (Mt 20, 1–16); mums paaukotas gyvenimas: Atpirkimas, Eucharistija, Išganymas; „laukdami Tavęs ateinant“ („Kristus – Europos ir pasaulio viltis“ (Jonas Paulius II).

Gyvenimas ir Bažnyčia: chronos ir kairos: ar būna nepraeinamų dalykų?; Dievui – taip, Bažnyčiai – ne? (jaunimas ir Bažnyčia); vynmedis ir šakelės (ekumenizmas); „kad malonė apimtų daugelį“ (2 Kor 4, 15): Bažnyčios maldos universalumas, misijos, šventųjų bendravimas; Marija – Bažnyčios motina; įvairūs liudijimai Bažnyčioje.

VI. BENDRIEJI GEBĖJIMAI

28. Mokinio tikėjimui ar dorybingumui negalima taikyti jokių matų, todėl į pasiekimų aprašą (priedas) įtraukti tik kai kurie bendrieji gebėjimai. Lengviausiai fiksuojami ir matuojami tokie gebėjimai, kaip sąmoningas sąvokų ir terminų vartojimas, tikėjimo tiesų, Šventojo Rašto ir Išganyimo istorijos įvykių, Bažnyčios struktūros, švenčių ir tradicijų išmanymas. Kiti gebėjimai yra labiau interiorizuoti ir gali būti matuojami tik apytikriai. Visų šių pasiekimų įvertinimas neapibūdina mokinių tikėjimo kokybės ar jų moralumo, todėl pasiekimų aprašą tikslinga naudoti atsargiai, su išlygomis, kaip dalinį orientyrą mokytojui ir tam tikrą stimulą mokinių pastangoms labiau sutelkti.

29. Ieškant glaudesnio ryšio su etika kaip dorinio ugdymo alternatyva, pasiekimams fiksuoti skirtos penkios specialiųjų gebėjimų sritys:

- 29.1. Patirtinė – rodanti mokinio gebėjimą stebėti išorės ir savo vidaus pasaulį, dalyvauti ir išgyventi tikėjimo patirtis savyje ir su kitais, išsiklausyti į sąžinės balsą, sieti tikėjimo ir doros dalykus su kasdieniu gyvenimu (asmeniniai gebėjimai).
- 29.2. Aprašomoji – rodanti mokinio gebėjimą nupasakoti arba aprašyti asmeninius, socialinius ir religinius reiškinius, vertybes, sąvokas. Čia išryškėja komunikaciniai ir iš dalies socialiniai gebėjimai.
- 29.3. Normatyvinė – rodanti mokinių suvokiamas ir turimas normas, principus, vertybes. Čia išryškėja asmeniniai ir kritinio mąstymo gebėjimai.
- 29.4. Analitinė – rodanti mokinių gebėjimą analizuoti, sintetinti, atrinkti, argumentuoti, pagrįsti (kritinio ir kūrybinio mąstymo gebėjimai).
- 29.5. Taikomoji – rodanti mokinių gebėjimą atpažinti ir kelti problemas ir jas spręsti pritaikant per pamokas padarytąsias išvadas, remtis tikėjimu ir krikščioniškosiomis vertybėmis realiame gyvenime, daryti geruosius darbus. Čia išryškėja kritinio mąstymo, problemų sprendimo, asmeniniai, socialiniai, darbo gebėjimai.
- 29.6. Numatomi mokinių pasiekimai pagal šias sritis pradinio ugdymo pasiekimų apraše pateikiami kiekvienoje klasėje, o pradedant 5-ąja klase – kiekvienoje temoje.

Tikybės (katalikų) bendrosios
programos priedas**PASIEKIMŲ APRAŠAS****1 KLASĖ. SUSITINKAME SU ŽMONĖMIS IR DIEVU**

Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Džiaugiasi gamtos grožiu, mokyklos aplinka, žmonėmis, suvokia juos kaip Dievo kūrinius. 2. Džiaugiasi naujai išmoktais dalykais, žiniomis apie Dievą.
Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pasakoja Jėzaus gimimo istoriją (Kalėdos). 2. Atsako į klausimus apie Jėzaus Kančios ir Prisikėlimo istoriją (Velykos). 3. Gali papasakoti kelis kitus Jėzaus gyvenimo įvykius.
Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Supranta, kaip elgtis tikybės pamokoje, bažnyčioje. 2. Žino, kaip būti su kitais ir tarp kitų.
Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skiria Dievo kūrinius nuo žmogaus kūrinių. Žino apie Švč. Trejybės asmenis. 2. Mąsto apie pasaulį kaip Dievo dovaną žmonėms. 3. Skiria, kas yra malda.
Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jaučia poreikį rūpintis gamta. 2. Susitaria iškilus nesusipratimui, moka atsiprašyti, sugeba padėti kitiems. 3. Geba melstis. 4. Moka katalikiškai pasisveikinti, persižegnoti.

2 KLASĖ. VIEŠPATS PADEDA AUGTI

Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia gyvybės augimą ir kaitą, Dievo globą kūrinijai. 2. Pastebi savo augimą ir kaitą. 3. Supranta maldos vietą savo gyvenime.
Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Papasakoja savo šeimos istoriją. 2. Įvardija dvi Šventojo Rašto dalis, papasakoja kelias Šventojo Rašto istorijas. 3. Įvardija Dešimt Dievo įsakymų.
Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Supranta įvairių maldos rūšių reikšmę. 2. Atpažįsta sąžinę kaip Dievo balsą savyje. Moka klausytis sąžinės balso. 3. Supranta pagrindinių krikščioniškų švenčių prasmę.
Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skiria gerus poelgius nuo blogų. 2. Įžvelgia, kas kenkia kūno ir sielos sveikatai. 3. Skiria sąvokas „Bažnyčia“ ir „bažnyčia“.
Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geba pasidalyti religine patirtimi. 2. Mokosi puoselėti draugystę su žmonėmis ir bendrauja su Dievu maldoje. 3. Saugo Dievo sukurtą gyvybę ir geba ja rūpintis.

3 KLASĖ. GYVENTI MEILĖJE

Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Džiaugiasi augančiomis savo ir kitų galiomis, sugebėjimais. 2. Bando suprasti savo vidinius išgyvenimus.
Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įvardija sakramentus ir jų reikšmę. 2. Išvardija kelis Šventuosius, pasakoja apie Jėzaus šeimą. 3. Trumpai apibūdina liturginių metų laikotarpius, religines šventes.
Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia, kad nuodėmė atitolina nuo Dievo ir nuo kitų žmonių. 2. Supranta atleidimo reikšmę savo, artimųjų, draugų gyvenimuose. 3. Supranta svarbiausių šeimos, tautos, Bažnyčios švenčių reikšmę, sekmadienio šventimą. 4. Vertina poelgius atsižvelgdamas į Aukso taisyklę ir Dekalogą.
Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skiria ir gali paaiškinti keletą tautinių, religinių simbolių. 2. Supranta sakramento sąvoką. 3. Suvokia, kad padėdamas kitam padeda ir sau. 4. Įžvelgia, kaip poelgiai veikia savijautą. Supranta, kaip siejasi susitaikymas su kitais, Dievu ir savimi.
Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iškilus nesusipratimui, moka ieškoti savo kaltės ir ją pripažinti. 2. Bando modeliuoti ir taikyti gyvenime įvairius susitaikymo būdus.

4 KLASĖ. DIEVAS MUS LYDI

Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vertina savo ir kitų skirtingumą. 2. Įžvelgia įvairias galimybes rinktis.
Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina savo tautos ypatumus ir tai, kuo ji gali didžiuotis. 2. Papasakoja apie Mergelę Mariją kaip ypatingą asmenybę. 3. Išvardija kelias pasaulio religijas ir jų simbolius.
Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Supranta tikėjimo reikalingumą žmogaus gyvenimui. 2. Suvokia, kad yra vertybių, kurios svarbios visiems žmonėms. 3. Gerbia kitų žmonių apsisprendimo laisvę.
Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Svarsto, kokiam gyvenimui žmonės kviečia Jėzus. 2. Skiria katalikų tikėjimą nuo kitų religijų. 3. Skirsto savo gyvenimo patirtis į svarbias ir mažiau svarbias, geba pagrįsti savo pasirinkimą. 4. Skiria sąvokas <i>faktas ir prielaida</i>.
Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Moka dirbti bendraudamas ir bendradarbiaudamas. 2. Sugeba paguosti kenčiantįjį. 3. Moka naudotis Šventuoju Raštu. 4. Užrašo asmeninę maldą.

5 KLASĖ. ŽMOGAUS UNIKALUMAS – DIEVO STEBUKLAS

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
I. Dievas kreipiasi į kiekvieną	Patirtiniai	1. Stebi save ir siekia suvokti savo ir aplinkos kaitą. 2. Gilinasi į savo šeimos ir tautos istoriją.
	Aprašomieji	1. Apibūdina šeimos, lietuvių tautos tikėjimo genealogiją. 2. Įvardija ir trumpai aptaria didžiųjų religijų simbolius, skirtumus ir panašumus. 3. Atpažįsta ir suvokia savo, kitų religinį tapatumą.
	Normatyviniai	1. Gerbia bet kurios tautybės, rasės, religijos ir lyties žmones.
	Analitiniai	1. Svarsto tikėjimo svarbą bet kurio amžiaus žmogui.
	Taikomieji	1. Gerbia savo ir kitų unikalumą. 2. Geba išsiaiškinti ir spręsti elgesio problemas. 3. Kitiškai vertina savo santykius su įvairiais žmonėmis.
II. Šventasis Raštas – gyvenimo knyga kiekvienam	Patirtiniai	1. Suvokia knygos reikšmę savo gyvenimui. 2. Suvokia Šventojo Rašto ypatingumą.
	Aprašomieji	1. Aptaria savo ir Dievo santykį skaitant Šventąjį Raštą. 2. Įvardija Šventojo Rašto autorius. Paaiškina Šventojo Rašto kilmę. 3. Nusako Šventojo Rašto sudėtį.
	Normatyviniai	1. Pripažįsta, kad Šventasis Raštas moko gyventi. 2. Vertina galimybę pažinti Dievą per Šventąjį Raštą.
	Analitiniai	1. Atpažįsta žanrų įvairovę Šventajame Rašte. 2. Svarsto žmonių paskirtį Dievo plane remdamasis Šventuoju Raštu.
	Taikomieji	1. Pratinasi skaityti ir aptarti Šventąjį Raštą. 2. Mokosi pritaikyti Šventojo Rašto mintis gyvenimo situacijoms.
III. Draugystės spalvos Šventajame Rašte ir mano gyvenime	Patirtiniai	1. Supranta draugystės reikšmę, draugų svarbą. 2. Jaučia Dievo draugiškumą.
	Aprašomieji	1. Apibūdina draugų savybes. 2. Pateikia draugystės pavyzdžių iš Šventojo Rašto ir gyvenimo.
	Normatyviniai	1. Suvokia, kokių savybių reikia tikrai draugystei. 2. Brangina siekį draugauti. Supranta, kad yra pašauktas draugystei su Dievu ir žmonėmis. 3. Puoselėja draugystės savybes: pasitikėjimą, ištikimybę, atvirumą, pagalbą.
	Analitiniai	1. Svarsto draugystės įtaką žmogaus gyvenimui.
	Taikomieji	1. Siekia darnos su žmonėmis ir Dievu. 2. Iškilus nesusipratimams, ieško būdų išsaugoti draugystę ir draugus.

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
IV. Einu kartu su Dievu	Patirtiniai	1. Stebi aplinkinį pasaulį ir atpažįsta Dievo buvimo ženklus. 2. Išgyvena susitikimą su Kristumi kasdienybėje ir per šventes (jei jas švenčia).
	Aprašomieji	1. Aptaria savo ir bendraklasių liturginę patirtį. 2. Aprašo švenčių tradicijas savo šeimoje.
	Normatyviniai	1. Suvokia sakramentų paskirtį. 2. Puoselėja krikščioniškasias vertybes (tikėjimą, viltį, meilę).
	Analitiniai	1. Svarsto Bažnyčios vienumą ir joje išgyvenamą bendrumą. 2. Lygina savo ir Šv. Rašto veikėjų išgyventą patirtį susitinkant su Dievu. 3. Lygina gyvenimą šeimoje ir gyvenimą klasės ar Bažnyčios bendruomenėje.
	Taikomieji	1. Moka būti savimi klasės, Bažnyčios bendruomenėje.

6 KLASĖ. ESAME DIEVO TAUTA

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
I. Esu ne vienas	Patirtiniai	1. Suvokia žmogaus pašaukimą būti su kitais ir Kitu. 2. Suvokia Dievo duotosios laisvės ribas.
	Aprašomieji	1. Įvardija savo sunkumus apsisprendžiant. 2. Išvardija ir apibūdina savo pareigas ir teises.
	Normatyviniai	1. Suvokia sąžinės svarbą, būtinumą elgtis pagal ją. 2. Vertina pareigingumą.
	Analitiniai	1. Lygina ir vertina apsisprendimo galimybes. 2. Skiria norus nuo galimybių. 3. Lygina savo ir kitų vertybes.
	Taikomieji	1. Pratinasi įžvelgti apsisprendimo svarbą ir pasekmes. 2. Įvertina situaciją prieš priimdamas sprendimą. 3. Mokosi peržvelgti savo sąžinę.
II. Dievo meilės žodžiai	Patirtiniai	1. Suvokia, kad taisyklės padeda gyventi. 2. Svarsto ir pozityviai priima Dekalogą kaip prigimtinių įstatymą. 3. Džiaugiasi laisvalaikio ir šventėmis.
	Aprašomieji	1. Apibūdina savo laimės sampratą. 2. Žino Dekalogą ir moka jį paaiškinti. 3. Aptaria sekmadienio ir švenčių šventimą.
	Normatyviniai	1. Priima Dievo autoritetą. 2. Supranta Dekalogo svarbą žmonėms. 3. Ryžtasi vadovautis Dekalogu.

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
	Analitiniai	1. Analizuoja Kūrėjo ir kūrinio savybes. 2. Pagrindžia Dievo autoritetą. 3. Paaškina šventadienio prasmę.
	Taikomieji	1. Siekia spręsti problemas pagal Dekalogą. 2. Stengiasi krikščioniškai švęsti sekmadienį ir šventes.
III. Žmogiškumas: pareiga ir teisė mylėti	Patirtiniai	1. Pastebi įvairius bendravimo būdus. 2. Suvokia taisyklių nesilaikymo pasekmes.
	Aprašomieji	1. Aptaria žmonių elgesį Dekalogo požiūriu. 2. Apibūdina žmogaus siekį būti laimingam. 3. Dalijasi mintimis gyvybės temomis.
	Normatyviniai	1. Suvokia atsakomybę už kitus. 2. Brangina gyvybę, tiesą, teisingumą. 3. Pripažįsta, kad Dekalogas yra žmogiškumo pagrindas.
	Analitiniai	1. Svarsto ir įžvelgia blogų įpročių žalą. 2. Analizuoja melo pasekmes ir tiesos svarbą gyvenime. 3. Pagrindžia gyvybės vertę.
	Taikomieji	1. Vengia meluoti, apkalbinėti. 2. Stengiasi atlyginti žalą. 3. Tausoja ir saugo gyvybę, gamtą. 4. Švenčia Susitaikymo sakramentą.
IV. Jėzus duoda naują įsakymą	Patirtiniai	1. Suvokia bendradarbiavimo vertę. 2. Stengiasi priimti kitą tokį, koks jis yra.
	Aprašomieji	1. Paaškina iš Dievo kylantį žmogaus orumą. 2. Apibūdina žmonių tarpusavio santykius pagal Kalno pamokslą. 3. Apibrėžia meilės, solidarumo, tolerancijos sąvokas.
	Normatyviniai	1. Pagrindine vertybe santykiuose su kitais laiko Dievo ir artimo meilę; žino, kad ji pasireiškia darbais. 2. Brangina altruizmą ir pasiaukojimą.
	Analitiniai	1. Analizuoja ir argumentuoja meilės vertybę. 2. Nagrinėja Kalno pamokslą (Mt 5; 6; 7).
	Taikomieji	1. Sąžiningai atlieka jam skirtas pareigas. 2. Stengiasi elgtis pagal Meilės įsakymą, dalyvauja socialinėje veikloje.

7 KLASĖ. TIKĖJIMAS IR SANTARVĖ

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
I. Kiekvienas yra asmuo	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stebi save ir aplinkinius, įžvelgia Dievo dovanotą individualumą. 2. Žino laiko vertę ir jo įtaką žmogui. Jaučia laiko negrįžtamumą. Suvokia švenčių ir kasdienybės ryšį. 3. Jaučia darną su kūrinija ir kūrinijos darnumą.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina žmonių panašumus ir skirtumus. 2. Apibūdina pagrindines krikščioniškąsias šventes ir liturginius laikotarpius.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vertina sekmadienio, kaip Viešpaties dienos, šventimą. 2. Pozityviai vertina save kaip unikalų Dievo kūrinį. 3. Įžvelgia gerąsias kiekvieno žmogaus savybes.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja, kuo žmogus panašus į savo Kūrėją. 2. Svarsto ir lygina liturginių ir pasaulietinių švenčių ypatumus.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia turįs silpnybių, siekia su Dievo pagalba save tobulinti. 2. Stengiasi planuoti dieną ir tikslingai leisti laiką. 3. Geba reikšti dėkingumą Dievui ir žmonėms.
II. Nesutarimai mūsų gyvenime	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia bendravimo teikiamą džiaugsmą ir sunkumus. 2. Suvokia konfliktą kaip tam tikrą žmonių santykių išraišką.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Komentuoja Nuopuolio istoriją. 2. Aptaria Jėzaus elgesį konfliktinėse situacijose. 3. Išvardija galimas nesutarimų priežastis ir pasekmes savo aplinkoje.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stengiasi laikytis Aukso taisyklės.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja Jėzaus ir Jo aplinkos konfliktus Naujajame Testamente. 2. Nagrinėja nesutarimų priežastis ir pasekmes savo aplinkoje. 3. Svarsto apie nuodėmę ir jos pasekmes.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mokosi konstruktyviai elgtis konfliktinėje situacijoje. 2. Stengiasi pasimokyti iš savo ir kitų žmonių klaidų, vengia jų.
III. Nesutarimai ir bendravimas	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia savo socialinius vaidmenis. 2. Pastebi savo sunkumus ir baimes.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aptaria socialinių vaidmenų teises ir pareigas visuomenėje ir Bažnyčioje. 2. Įvardija netramdomo pykčio ir kitų ydų pasekmes sau ir aplinkiniams. 3. Apibūdina Jėzų kaip Mokytoją. 4. Apibūdina nuolankumo dorybę pateikdamas pavyzdžių. 5. Įvardija tikėjimo sunkumus.

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gerbia tėvus, mokytojus ir vyresniusius. Žino vaikų teises ir pareigas. 2. Gerbia kitų tautybių ir kitokių pažiūrų žmones. 3. Konfliktinėse situacijose stengiasi vadovautis Dekalogu.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Svarsto stereotipo, diskriminacijos sąvokas, pateikia pavyzdžių. 2. Įžvelgia ryšį tarp tolerancijos, ekumenizmo ir tarpreliginio dialogo.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pripažįsta kito žmogaus teises taip, kaip ir savąsias. 2. Bando pritaikyti Didįjį Įsakymą sprendžiamas konfliktus. 3. Stengiasi įveikti savo baimes ir vidinius prieštaravimus.
IV. Tikėjimas padeda sutarti	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suranda įvairių konflikto sprendimo galimybių. 2. Išklauso ir girdi kitų nuomonę. 3. Suvokia autoritetų ir tarpininkų vaidmenį kasdienybėje, tikėjime. Svarsto Jėzaus – Atpirkėjo, Tarpininko tarp Dievo ir žmonių – auką.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aprašo bendravimo būdus. 2. Paaiškina manipuliavimo, dalinės informacijos ir dezinformacijos žalą kaip nusižengimą tiesai. 3. Aptaria Susitaikymo sakramentą. 4. Išvardija Šventosios Dvasios dovanas.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atsakingai žvelgia į kiekvieną informaciją. 2. Suvokia krikščioniškųjų vertybių universalumą. 3. Stengiasi vertinti kerštą kaip blogį. 4. Suvokia Krikšto, Susitaikymo ir Eucharistijos sakramentų reikšmingumą. 5. Suvokia aukos ir pasiaukojimo prasmingumą.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skiria deklaruojamas ir liudijamas vertybes. 2. Atpažįsta įvairias manipuliacijas ir jas kritiškai vertina. 3. Mokosi spręsti konfliktus Jėzaus pavyzdžiu.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geba santykius su kitais grįsti sąžiningumu, nuolankumu, pasitikėjimu. 2. Siekia sutarimo klasės, mokyklos, parapijos bendruomenėse. 3. Pasitiki Šventosios Dvasios parama.

8 KLASĖ. KRIKŠČIONIS PASAULYJE

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
I. Tapti tuo, kuo esi pašauktas būti	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> Suvokia įvairias savo, kaip Dievo kūrinio, galimybes paauglystėje. Pastebi ir priima pokyčius savyje ir aplinkoje. Suvokia tikėjimo ir tautos tradicijų sąsajas.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> Aptaria savo tapatumą ir unikalumą paauglystėje. Apibūdina savo idealus ir mėgstamus herojus. Aptaria idealų sankirtą su realybe. Svarsto asmens savarankiškumą ir galimybes rinktis padedant Šventajai Dvasiai. Paaikrina Atpirkimą ir Išganymą.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> Suvokia kiekvieno asmens vertingumą. Supranta žmogaus atsakomybę Dievui ir artimui. Laiko pagarbą savo bendravimo norma.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> Analizuoja ir argumentuoja savo idealų ir herojų pasirinkimą. Apibrėžia sąvokas – <i>Dievo kūrinys, idealas, kaukė/ vaidmuo, paveldas</i> – ir komentuoja pateikdamas pavyzdžių.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> Stengiasi būti nuoširdus (-i) su savimi ir aplinkiniais. Bando sekti Jėzaus ir krikščionybės idealais. Stengiasi atsiliepti į Dievo kvietimą ieškodamas savo pašaukimo.
II. Širdies pokyčiai	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> Pagarbiai žvelgia į kitos lyties asmenis. Suvokia savo kūno pokyčius.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> Apibūdina lyčių ypatybes ir jų skirtingumus. Aptaria vyro ir moters paskirtį pagal Dievą. Svarsto bendravimo ir supratimo svarbą tarpusavio santykiuose, remdamasis patirtimi ir Šventuoju Raštu. Iliustruoja <i>Himną meilei</i> pavyzdžiais iš gyvenimo ir kitomis Šventojo Rašto vietomis.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> Vertina ir brangina vyriškumą ir moteriškumą kaip Dievo dovaną. Supranta davimo ir priėmimo reikšmę kuriant tikrus ir visaverčius santykius. Lygina savo ir Katalikų Bažnyčios požiūrius į lytį.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> Skiria įsimylėjimą ir meilę. Analizuoja savo klaidingus pasirinkimus ir jų pasekmes. Kritiškai vertina šiuolaikinės visuomenės nuostatas vyro ir moters santykiuose.
Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> Stengiasi pagarbiai elgtis su savimi ir savo kūnu. Pagarbiai, santūriai, kukliai elgiasi su mergaitėmis ir berniukais. Spręsdamas problemas ieško buvimo kartu taisyklių. 	

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
III. Prieš tave – du keliai	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia aplinkos įtaką žmogui ir žmogaus įtaką aplinkai. 2. Suvokia kiekvieno konkretaus apsisprendimo įtaką ateičiai. 3. Suvokia įvairias apsisprendimo galimybes.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina įvairius pasirinkimus. 2. Aptaria mums įtaką darančius aplinkos reiškinius. 3. Paaškina, kas yra Eucharistija ir kaip ją švenčiame.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Supranta ir įvertina Bažnyčios pastangas ginti žmogaus orumą. 2. Supranta, kad Eucharistija ir kiti sakramentai mus stiprina. 3. Suvokia sąžinę kaip Dievo balsą, kuriuo reikia vadovautis apsisprendžiant ir pasirenkant.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja religinės bendruomenės ir sekuliarios visuomenės dorovines normas ir jų skirtumus. 2. Aptaria sąvokas: <i>šventė, šventimas, laisvalaikis</i>, jų ryšį ir reikšmę.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stengiasi rinktis naudingas televizijos laidas ir kitas informavimo priemones. 2. Ieško Dievo šviesos ir pagalbos teisingai pasirinkdamas, vengdamas klaidų. Remiasi malda ir sakramentais.
IV. Tikėjimu atsiliepiame į Dievo kvietimą	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia, kad tikėjimas yra prigimtinis žmogaus poreikis. 2. Atpažįsta Dievo buvimą kasdienybėje.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina krikščionybę kaip tradicinį tikėjimą Lietuvoje. 2. Nusako Marijos, Šventųjų tikėjimą. 3. Aptaria tikėjimo gyvybingumo požymius, juos iliustruoja krikščioniškojo gyvenimo pavyzdžiais ir nurodo jų svarbą šiuolaikinei visuomenei. 4. Aptaria tikėjimo raiškos būdus, formas ir simbolius: malda, liturgija, sakramentus.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Supranta, kad pamatinės žmonijos vertybės grindžiamos tikėjimu.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vertina malda kaip žmogaus ir Dievo bendravimo būdą. 2. Įžvelgia perspektyvas, kurias tikėjimas teikia šiuolaikiam žmogui. 3. Palygina tikinčio ir netikinčio žmogaus prioritetus renkantis darbą, pramogas, gyvenimą šeimoje, atsakant į laiko iššūkius. Analizuoja pavyzdžius iš patirties.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stengiasi atsispirti aplinkos spaudimui, netikusiai madai, blogoms įtakoms. 2. Stiprina savo tikėjimą kasdiene malda. 3. Kasdieniu gyvenimu liudija gyvą krikščionišką tikėjimą pasirinkdamas pramogas, laisvalaikio formas, šventimo būdus.

9 KLASĖ. ESAME PAŠAUKTI

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
I. Ar aš toks kaip visi?	Patirtiniai	1. Suvokia save kaip Dievo globojamą asmenį. 2. Atpažįsta sąžinės balsą.
	Aprašomieji	1. Apibūdina sąžinę kaip Dievo balsą žmogaus širdyje. 2. Įvardija savo svajones ir galimybes. 3. Aptaria jauno žmogaus laisvę ir atsakomybę.
	Normatyviniai	1. Suvokia, kad laisvė neatskiriama nuo atsakomybės. 2. Klausio sąžinės balso. 3. Suvokia nevienodą galimybių vertę.
	Analitiniai	1. Analizuoja ir apibrėžia laisvės ir atsakomybės ribas. 2. Svarsto sąvokas <i>valios laisvė, sąžinė, atsakomybė</i> ir nagrinėja pavyzdžius iš Evangelijos. 3. Skiria svajones nuo galimybių.
	Taikomieji	1. Pasitiki savimi ir Dievu. 2. Atsakingai naudojasi laisve ir atsakomybe bendraudamas su Dievu, savimi ir žmonėmis.
II. Didysis ilgesys	Patirtiniai	1. Suvokia meilę kaip didžiausią Dievo dovaną. 2. Pastebi ir brangina pasiaukojimą kaip meilės išraišką. 3. Yra dėmesingas kito žmogaus jausmams, veiksams ir patirčiai.
	Aprašomieji	1. Aptaria skirtingas meilės sampratas. Paaikškina meilės sampratą Bažnyčios mokyme ir Jėzaus gyvenime ir darbuose. 2. Apibūdina meilės stokos priežastis ir pasekmes, pateikia pavyzdžių iš patirties ir Šventojo Rašto.
	Normatyviniai	1. Suvokia krikščionišką meilę kaip siekinį. 2. Įžvelgia skaistumo vertę ir įtaką visam žmogaus gyvenimui.
	Analitiniai	1. Svarsto ir lygina krikščionišką ir pasaulietinį požiūrį į meilę. 2. Nagrinėja ir svarsto teisingų ir klaidingų pasirinkimų priežastis ir pasekmes pateikdamas pavyzdžių. 3. Kitiškai vertina visuomenės požiūrio įtaką asmeniniams sprendimams.
	Taikomieji	1. Geba peržvelgti sąžinę. 2. Puoselėja tyrumą, skaistumą, kuklumą.
	Patirtiniai	1. Suvokia save kaip socialią būtybę. 2. Įžvelgia tradicijų įvairovę. 3. Jaučia ryšį su Dievu kaip Asmeniu ir su Bažnyčia kaip bendruomene.

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
III. Kam priklausau?	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aptaria įvairių bendruomenių atsiradimą ir veiklą. Nusako Katalikų Bažnyčios sandarą ir paskirtį. 2. Apibūdina šiuolaikinio jaunimo kultūrą ir jos tendencijas, santykius su Bažnyčia ir Dievu. 3. Apibūdina Bažnyčios visuotinumą.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Supranta tradicijos svarbą, reikšmę žmogaus ir visuomenės gyvenimui. 2. Skiria Katalikų Bažnyčios ir naujųjų religinių judėjimų vertybines nuostatas. 3. Suvokia savo vertybines nuostatas, jų įtaką asmeniniam ir visuomeniniam gyvenimui.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aiškina sąvokas: <i>tradicija, nauji religiniai judėjimai, bažnyčios visuotinumai</i>. 2. Įžvelgia naujųjų religinių bendruomenių teigiamus ir neigiamus aspektus. 3. Analizuoja savo santykį su krikščioniškosiomis ir tautinėmis tradicijomis ir vertybėmis.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ieško ryšio su tikinčiųjų bendruomene. 2. Geba atsispirti abejotiniems pasiūlymams. Siekia išsaugoti ryšius su bendruomene. 3. Stiprina draugystės ryšius.
IV. „Ką padarėte vienam iš mažiausiųjų...“	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia prigimtines asmens teises ir orumą. 2. Pripažįsta žmonių skirtynes.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibrėžia sąvokas: <i>Bažnyčios socialinis mokymas, geros valios žmonės, solidarumas, subsidiarumas, socialinis teisingumas</i>. 2. Aptaria Bažnyčios rekomenduojamus būdus socialinėms problemoms spręsti. 3. Nusako ir pavyzdžiais paaiškina Bažnyčios socialinio mokymo esmę ir principus, susieja juos su Jėzaus mokymu ir pavyzdžiu.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Geba įžvelgti socialinio teisingumo būtinumą. 2. Vertina teorinį ir praktinį Bažnyčios indėlį į socialinį teisingumą.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kritiškai vertina esamą socialinę visuomenės padėtį ir kuria planus, kaip ją keisti. 2. Analizuoja socialinės nelygybės priežastis ir pasekmes.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tyrinėja Bažnyčios socialinį mokymą, svarsto ir siūlo, kaip jį pritaikyti vietos bendruomenių gyvenime. 2. Siekia prisidėti sprendžiant socialines problemas.

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
V. Pašaukti būti žemės druska ir pasaulio šviesa	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia Dievo įdiegtą širdyje laimės troškimą kaip pašaukimą į laimę Dieve. 2. Supranta, kad Dievas siūlo ir kviečia atsiliiepti į Jo pašaukimą įvairiais būdais.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sugeba nusakyti, kas yra pašaukimas, ir aptaria Kūrėjo suteiktą laisvę. 2. Pavyzdžiais paaiškina sąvokas <i>visuotinis pašaukimas į šventumą, pasauliečių tarnystė, pašvęstasis gyvenimas</i>. 3. Apibūdina vienuolių paskirtį, įvardija vienuolių bendruomenes Lietuvoje. 4. Apibūdina kunigystę: Šventimų sakramentą, kunigų vaidmenį Bažnyčioje ir visuomenėje.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia, kad kiekvienas turi pašaukimą ir siekia jį atrasti. 2. Gerbia kiekvieno žmogaus pasirinkimą ir pašaukimą.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aprašo įvairių pašaukimų teikiamas galimybes save išreikšti atsiliepiant į Dievo kvietimą. 2. Analizuoja ir lygina skirtingus krikščioniško ir pasaulietinio pašaukimo būdus.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ieško savo pašaukimo. 2. Stengiasi atpažinti Dievo kvietimo ženklus.

10 KLASĖ. ESU LAISVAS IR ATSAKINGAS

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
I. Šiandiena, krikščionybė ir aš	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priima artimuosius, draugus, mokytojus kaip Kūrėjo dovaną. 2. Suvokia tiek savo ribotumą, tiek ir amžinumą. 3. Išgyvena gyvenimo džiaugsmą.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įvardija Kūrėjo suteiktus talentus ir gebėjimus. 2. Aptaria sutinkamus gyvenimo iššūkius. 3. Nusako gyvenimo tikslą ir jo prasmę. 4. Svarsto gyvenimo perspektyvas atsižvelgdamas į Bažnyčios mokymą apie amžinybę ir laikų pabaigą.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siekia pamatyti savo asmenines vertybes krikščionybės šviesoje. 2. Supranta evangelinį kvietimą ugdyti savo talentus ir gebėjimus.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ieško gyvenimo tikslo ir prasmės sąsajų. 2. Vertina gyvenimo teikiamus pasiūlymus ir savo galimybes. 3. Kelia savęs įprasminimo dabartyje ir ateityje klausimus.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priima Kristaus kvietimą tobulėti ir atskleisti savo talentus. 2. Planuoja savo mokymosi laiką ir laisvalaikį. 3. Stengiasi būti dėkingas už suteiktas dovanas. Puoselėja optimistinį požiūrį į gyvenimą.

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
II. Gyvybė – Dievo dovana	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia žmogaus vaidmenį išsaugant ir perduodant gyvybę. 2. Puoselėja savo būsimosios šeimos viziją.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina lyčių santykį krikščionišku požiūriu. 2. Aptaria skaistumą, santuoką, ištikimybę Katalikų Bažnyčios požiūriu. 3. Aptaria Santuokos sakramento reikšmę.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia kontracepcijos, prostitucijos, pornografijos žalą. 2. Įžvelgia skaistos vertę ir mūsų dienų iššūkius šiai dorybei. 3. Saugo savo ir kitų orumą kaip didžią vertybę.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja asmens pamatinius poreikius remdamasis patirtimi ir krikščionišku požiūriu. 2. Analizuoja ir svarsto klaidingų pasirinkimų pasekmes. 3. Svarsto krikščioniško gyvenimo šeimoje, vienatvėje klausimus. 4. Palygina krikščionišką ir pasaulietinį požiūrį į žmogaus gyvybę, lytį ir vaisingumą.
Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ieško būdų krikščioniškai išspręsti sudėtingas meilės ir šeimos problemas. 2. Kuria planus ir apsisprendimus vadovaudamasis krikščioniškuoju požiūriu (V, VI, IX Dievo įsakymais). 	
III. Ar viskas, kas įmanoma, yra leistina?	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yra jautrus kitų skausmui ir nelaimėms, jaučia atsakomybę už save ir kitus. 2. Domisi Bažnyčios ir sekuliarios visuomenės diskusijomis moralės klausimais.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aptaria <i>mirties kultūros</i> sampratą Katalikų Bažnyčios mokyme. 2. Aptaria eutanazijos, pornografijos, prostitucijos, homoseksualizmo problemas. 3. Svarsto žiniasklaidos požiūrius į lytiškumą.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įžvelgia vartotojiškos nuostatos pavojus. 2. Supranta žmogaus vertę nepriklausomai nuo jo poelgio. 3. Gerbia įvairių pažiūrų ir orientacijų žmones kaip asmenis, sukurtus pagal Dievo paveikslą.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja įvairius požiūrius į eutanaziją, klonavimą, dirbtinį apvaisinimą, lyties keitimą, pornografiją lygindamas juos su Katalikų Bažnyčios mokymu. 2. Svarsto asmens laisvės ir atsakomybės santykius visuomenėje remdamasis Dekalogu.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vertina savo požiūrį ir siekia vadovautis krikščioniškuoju mokymu susidūręs su aptartomis problemomis. 2. Ieško krikščioniui priimtinių problemų sprendimo būdų (Dekalogas, Naujasis Testamentas).

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
IV. „Tegul neišsigąsta jūsų širdys“ (Jn 14, 1)	Patirtiniai	1. Suvokia, kad yra Dievo skatinamas veikti pasaulį. 2. Suvokia savo galimą indėlį į šalies ir pasaulio ateitį.
	Aprašomieji	1. Aptaria aštriausias mūsų dienų teigiamybes ir neigiamybes: naujas technologijas, globalizaciją, smurtą, terorą ir kt. 2. Svarsto vartotojiškumo įtaką žmogaus gyvenimui ir dvasingumui. 3. Aptaria maldos vaidmenį šių dienų pasaulyje ir jaunimo gyvenime.
	Normatyviniai	1. Jaučia atsakomybę už žmones, tautą, pasaulį. 2. Siekia taikingumo ir vienybės savo aplinkoje.
	Analitiniai	1. Analizuoja krikščioniškąjį požiūrį į pasaulio likimo klausimus, lygina jį su kitais. 2. Svarsto tarptautinius santykius ir galimybes kurti taika ir vienybę grįstą pasaulį.
	Taikomieji	1. Siekia glaudesnio ryšio su tauta sprendžiant aktualius jos klausimus. 2. Stengiasi vadovautis dvasinėmis vertybėmis: Dekalogu, Jėzaus mokymu ir darbais, atsispirti vartotojiškai nuostatai.

11–12 KLASĖS. TURTINGI TIKĖJIMO

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
I. „Kad žmonės turėtų gyvenimą“ (Jn 10, 10)	Patirtiniai	1. Suvokia savo ir kitų gyvenimo amžinumą. 2. Suvokia, kaip asmens vertybės ir pasirinkimai įprasmina gyvenimą.
	Aprašomieji	1. Apibūdina savo aplinkos ir laikotarpio bruožus, privalumus ir trūkumus. 2. Aptaria žmogaus sampratą filosofijoje ir religijoje. 3. Apibūdina gyvenimo prasmės paieškas filosofijoje ir religijoje. 4. Geba nusakyti krikščioniškasias vertybes.
	Normatyviniai	1. Vertina dabartį amžinybės šviesoje. 2. Teikia pirmenybę krikščioniškosioms vertybėms.
	Analitiniai	1. Analizuoja žmogaus poreikį visais laikais ieškoti gyvenimo prasmės. 2. Svarsto šių dienų visuomenės ir tautos vertybes ir prioritetus. 3. Kelia gyvenimo prasmės ir savo realizavimo klausimus.
	Taikomieji	1. Stengiasi vadovautis krikščioniškosiomis vertybėmis kasdienybėje. 2. Siekia save realizuoti čia ir dabar.

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
II. Istorijos ir laiko Viešpats	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia prigimtinių žmogaus religingumą. 2. Suvokia laiką kaip Dievo dovaną žmogui.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina <i>religijos, magijos, okultizmo</i> sąvokas ir nurodo principinius skirtumus pateikdamas pavyzdžių. 2. Aptaria Dievo ir žmogaus sampratas Rytų religijose ir krikščionybėje. 3. Apibūdina gyvenimo būdą, maldą ir jų ryšį Rytų religijose ir krikščionybėje. 4. Paaiškina reinkarnacijos, dangaus, skaistyklos, pragaro sampratas.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brangina laiką kaip Dievo dovaną. 2. Teigiamai vertina kiekvieno žmogaus troškimą ieškoti Dievo. 3. Pripažįsta religijos vertybių ir normų įtaką gyvenimo būdui. 4. Supranta magijos ir okultizmo neigiamą įtaką žmogui.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja mokslo ir tikėjimo suderinamumą. 2. Lygina krikščionybės ir Rytų religijų doktrinas. 3. Atranda krikščioniškojo požiūrio į kančią ir gyvenimo būdą privalumus.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagarbiai traktuoja kitų religijų išpažinėjus ir šventybes. 2. Geba atsisipirti magijos, okultizmo ir burtų įtakai. 3. Geba naudotis įvairiomis maldos formomis. 4. Mokosi krikščioniškai žvelgti į kančią ir mirtį.
III. Dievo ir žmogaus dialogas apreikštose religijose	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atpažįsta save kaip asmenį, bendraujantį su Dievu. 2. Suvokia Dievo ir žmogaus dialogo galimybes.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įvardija ir apibūdina apreikštąsias religijas. 2. Paaiškina apreikštųjų religijų doktrinas. 3. Nusako religijos įtaką valstybių ir visuomenių santvarkai. 4. Apibrėžia ir paaiškina religijos ir fundamentalizmo sąvokas ir sąsajas. 5. Aptaria šventraščių aktualumą ir vaidmenį. 6. Geba įvardyti ir apibūdinti Jėzų kaip Mesiją.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įžvelgia Dekalogo universalumą. 2. Vertina žmogaus ir Dievo ryšį stengdamasis atsiliiepti Dievui. 3. Pripažįsta Dievą kaip asmenį ir bendradarbiavimo su Juo vaisingumą.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nustato apreikštųjų religijų panašumus ir skirtumus. 2. Įžvelgia Dievo ir žmogaus sandoros vaidmenį ir pokyčius istorijoje. 3. Lygina apreikštųjų religijų doros normas ir vertybes. 4. Lygina pranašus ir „pranašus“.

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagarbiai traktuoja apreikštųjų religijų šventraščius, šventąsias vietas, maldos namus. 2. Stengiasi nepasiduoti fanatizmo ir fundamentalizmo įtakai. 3. Įžvelgia savo kaip krikščionio vaidmenį pilietiniame gyvenime.
IV. XXI amžiaus dvasingumo paieškos	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia tikėjimo reikalingumą žmogui. 2. Apmąsto savo religines patirtis.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina sąvokas: „<i>Naujasis amžius</i>“ (<i>New Age</i>), <i>ateizmas</i>, <i>materializmas</i>, <i>nihilizmas</i>, <i>sinkretizmas</i>, <i>naujieji religiniai judėjimai</i>. 2. Nusako materializmo, nihilizmo, ateizmo priežastis, pateikia pavyzdžių. 3. Apibūdina šių dienų materializmą krikščionybės požiūriu. 4. Apibrėžia naujųjų religinių judėjimų sampratą ir išskiria jų bruožus.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teikia pirmenybę dvasinėms vertybėms. 2. Renkasi nuoseklią ir pagrįstą pasaulėžiūrą.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja krikščionybės santykį su materializmu, nihilizmu, ateizmu, naujuoju religingumu. 2. Analizuoja religinius stereotipus ir neigiamą jų įtaką. 3. Svarsto žmogaus dvasingumo paieškas istorijoje. 4. Kelia savęs įprasminimo klausimus ieškodamas autentiško santykio su Dievu.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pagrindžia savo religinį apsisprendimą. 2. Liudija, kaip galima atsispirti šių dienų vartotojiškai nuostatai.
V. Jėzus tas pats vakar, šiandien ir rytoj	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priima Dievą kaip Asmenį. 2. Suvokia, kad yra Dievo mylimas. 3. Siekia atrasti asmeninį santykį su Jėzumi.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apibūdina Jėzų kaip istorinį asmenį, kuris yra Dievo Sūnus ir Švč. Trejybės antrasis Asmuo. 2. Nusako, kas yra Atpirkimas, Eucharistija, Išganymas. 3. Aptaria Atpirkimo istoriją ir Išganymo reikšmę mūsų laikams. 4. Aptaria Europos krikščioniškąsias šaknis ir paveldą.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Įžvelgia ryšį tarp Jėzaus mokymo ir mūsų gyvenimo. 2. Laiko Jėzų asmeniniu pavyzdžiu.

Tema	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analizuoja keletą evangelinių palyginimų, nurodydamas jų prasmę ir reikšmę savo gyvenimui. 2. Žvelgia į Jėzaus mokymą ir elgesį kaip į iššūkį ir anų, ir šių laikų visuomenei. 3. Analizuoja posakį: „Kristus – Europos ir pasaulio viltis“.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atranda galimybes susitikti su Jėzumi sakramentuose. 2. Siekia remtis apsisprendžiant gyvenime krikščioniškuoju mokymu. 3. Geba atpažinti Jėzų kituose žmonėse, ypač vargšuose, suteikdamas jiems pagalbą.
VI. Gyvenimas ir Bažnyčia	Patirtiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suvokia žmogaus gyvenimo trapumą, laikinumą. 2. Įžvelgia, kaip bendruomenė padeda augti tikėjime.
	Aprašomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aiškina sąvokas <i>chronos ir kairos, ekumenizmas ir tarpreliginis dialogas</i>. 2. Aptaria Katalikų Bažnyčios santykį su kitais krikščionimis. 3. Nusako Bažnyčios maldos ypatybes, paaiškina Šventųjų bendravimą. 4. Nusako Marijos vaidmenį Bažnyčioje. 5. Aptaria asmenybės vaidmenį Bažnyčios bendruomenėje ir visuomenėje.
	Normatyviniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Supranta ir gerbia Bažnyčios skelbiamą tikėjimą. 2. Geba suprasti nenykstančių vertybių reikšmę. 3. Vertina Bažnyčios vaidmenį išsaugant ir perduodant amžinąsias vertybes.
	Analitiniai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nagrinėja šiuolaikinės visuomenės ir Bažnyčios santykius. 2. Analizuoja jaunimo požiūrį į Bažnyčią. 3. Apibrėžia ekumenizmo ir tarpreliginio dialogo svarbą šių dienų pasaulyje. 4. Svarsto Atpirkimo priartinimą prie dabarties sakramentuose.
	Taikomieji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apsisprendžia rinktis krikščioniškąją poziciją viešajame gyvenime ir kitur. 2. Kelia klausimus apie krikščionio misiją ir Bažnyčios ateitį.

TIKYBOS (KATALIKŲ) BENDROJI PROGRAMA

2006-07-25. Tiražas 2000 egz. Užs.

Maketavo Vilmantė Matuliauskienė

Išleido Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras,

Geležinio Vilko g. 12, LT-01112

Spausdino